

1. Nr inwentarza: 4083
2. Autor/rzy: Adam Mickiewicz
3. **Tytuł egzemplarza: Dziady**
4. Inne wersje tytułu (wg afisza): **Dziady. Sceny dramatyczne**
5. Tytuł oryginalny: Dziady. Poema
6. Autor przekładu:
7. Współpraca (autor adaptacji): inscenizacja: Stanisław Wyspiański
8. Słowa kluczowe: Stanisław Wyspiański, Adam Mickiewicz, prapremiera *Dziadów*
9. Data wydania [druki]:
10. Data utworzenia egzemplarza teatralnego: 1901
11. Typ zasobu: rękopis, egzemplarz teatralny
12. Oznaczenia, pieczęcie: Teatr Miejski w Krakowie, Biblioteka Teatru im. Juliusza Słowackiego w Krakowie
13. Noty (obsada, skreślenia): skreślenia i notatki ołówkiem czarnym, niebieskim, zielonym, fioletowym, czerwonym, obsada, znaki suflersko-inspicjenckie z datami spektakli z lat 1901-1914 oraz roku 1919
14. Język: polski
15. Opis fizyczny: s. 219, 260x200 mm, afisze z 30 V i 2 VI 1922 oraz 1 i 2 XI 1919 r.; scenariusz inspicjencki
16. Lokalizacja oryginału: Archiwum Artystyczne i Biblioteka Teatru im. J. Słowackiego w Krakowie
17. Prawa: domena publiczna
18. Inscenizacje powiązane:
 - a) Teatr, scena: Teatr Miejski/Teatr im. J. Słowackiego w Krakowie
 - b) Data/y premier/y: prem. 31.10.1901,
wznowienia: 29.08.1905, 28.08.1906, 27.08.1907, 2.11.1908, 28.08.1909, 28.10.1911, 3.11.1912, 3.11.1913, 1.11.1919, 30.10.1920, 27.05.1922, 31.10.1922, 31.10.1924
 - c) Reżyseria: Stanisław Wyspiański i Adolf Walewski (1901), Marian Jednowski (1913, 1925), Józef Sosnowski (1919), Antoni Piekarski (1924)
 - d) Scenografia/kostiumy: Stanisław Wyspiański (pomysłodawca), Jan Spitziar, Stanisław Jasieński, Ludwik Rozwadowicz (wykonawcy)
 - e) Autor muzyki: Stanisław Moniuszko (1924)
 - f) Obsada/y:

Pacholę – Leonia Gawlikowska (1901), Jadwiga Czechowska (1905), Aniela Łomska (1908), Bronisława Janikowska (1909), Jadwiga Turowiczówna (1911, 1912, 1913), Maria Malenowska (1919), Maria Makarczykówna (1920), Maria Bednarska (1922, 1924)

Starzec – Gustaw Rasiński (1901), Julian Strycharski (1905), Maksymilian Węgrzyn (1907-1909, 1911), Ludwik [?] Ruszkowski (1913), Jan Guttner (1919, 1920), Henryk Modrzewski (1922, 1924)

Guślarz – Marian Jednowski (1901, 1905, 1906, 1907, 1913), Józef Motyczyński (1919, 1920), Zygmunt Kułakowski (1922, 1924)

Maryla – Stanisława Wysocka (1901, 1905), Orwidowa (1907), Leonia Barwińska (1909), Maria Morozowicz (1911), Laura Pytlińska (1912), Wanda Jarszewska (1913), Róża Łuszczkiewicz (1919), Antonina Klońska-Sauer (1920, 1922, 1924)

Młodzieniec I – Bolesław Zawierski (1901, 1905), Alfons Fortwil (1906) Władysław Grabowski (1907), Antoni Różycki (1908-1909), Wiktor Biegański (1911, 1912), Mihałowicz

(1913), Adam Bystrzyński (wł. Adam Bernadzikiewicz) (1919), Tadeusz Białkowski (1920), Stefan Laskowski (1922), Roman Zawistowski (1924)

Młodzieniec II – Wojciech Brydziński (1901), Józef Węgrzyn (1905), Janusz Nowacki (1912, 1913) Stanisław Grolicki (1919), Eugeniusz Solarski (1920), Tadeusz Burnatowicz (1922, 1924)

Gustaw-Konrad – Andrzej Mielewski (1901, 1906 -gościnnie, 1907, 1913), Adam Wiślański (1905), Włodzimierz Kosiński (1908-1912), Zygmunt Nowakowski (1919, 1920, 1922), Tadeusz Bracki (1920, 1922), Władysław Krasnowiecki (1924)

Duch – Antoni Bednarczyk (1901), Zenon Mastalski (1905, 1913), Robert Boelke (1911), Marian Mariański (1912), Alfred Szymański (1919, 1920, 1922), Antoni Piekarski (1924)

Kobieta – Leta Walewska (1901), Antonina Broniczowa (1905), Helena Czarnecka (1908, 1909), Helena Mielnicka (1911), Maria Zacharkiewicz (1912), Jadwiga Wacińska (1913), Maria Sokolicz (1919), Aldona Jasińska (1920), Maria Michałowska (1922), Apolonia Lincówna (1924)

Aniołek I: dziecko-aniołek (Józio) – Helena Czechowska (1901), Jadwiga Kowalikówna (1920), xxx (1922)

Aniołek II: dziecko-aniołek (Rozalka) – Bronisława Janikowska (1905), XXX (1920, 1922)

Dziedzic-upiór – Józef Kotarbiński (1901), Marian Andruszewski (1905), Włodzimierz Kosiński (1906, 1907, 1913), Bolesław Puchalski (1911, 1912), Marian Mariański (1908, 1909), Włodzisław Ziemiński (1919), Tadeusz Bracki (1920), Jan Dobiesław (1922, 1924)

Chłop (Kruk) – Bolesław Puchalski (1901, 1905, 1907, 1913, 1919, 1920, 1922), Stanisław Jarniński (1911), Stanisław Boroński (1912), Kazimierz Knobelsdorf (1924)

Kobieta (Sowa) – Ludwika Senowska (1901), Helena Łazarewicz (1905), Mira Wielandówna (1911, 1912, 1913), Anna Rostowska (1919, 1920), Wanda Zbierzchowska (1922), Alina Łęczycka (1924)

Ptak I – Adolf Walewski (1901, 1905), Leon Czechowski (1906, 1907, 1908), Grzegorz Senowski (1909, 1911, 1912, 1913), Zofia Ordyńska (1919), Zofia Chełmińska (1920), Kazimierz Brandt (1922, 1924)

Ptak II – Grzegorz Senowski (1901), Juliusz Osterwa (1905), Leonard Bończa (1906, 1907, 1908), Leona Czechowski (1909), Zygmunt Noskowski (1911, 1912) Roman Tański (1913), Kazimierz Brandt (1919, 1920), Włodzimierz Miarczyński (1922), Józef Łubiakowski (1924)

Ptak III – Julian Strycharski (1901), Zenon Mastalski (1905), Ludwik Fritsche (1906), Władysław Grabowski (1907), Grzegorz Senowski (1908), Waław Judeyko (1909), Włodzimierz Miarczyński (1911, 1912, 1913, 1919, 1920), Zuzanna Zalewska (1922) Wanda Kostrzewska (1924)

Zosia dziewczyna – Maria Przybyłko (1901), Władysława Ordonówna (1905), Maria Palińska (1906), Józefa [?] Kopczevska (1908, 1909), Zofia Kopczevska (1911), Regina Sowińska (1912), Oktawia Trembińska (1913), Maria Hryniewiczówna (1919, 1920), Stanisława Mazarekówna (1922), Jadwiga Kossocka (1924)

Książd – Aleksander Zelwerowicz (1901), Józef Popławski (1905), Waław Szymborski (1906, 1907, 1908, 1909, 1911, 1912, 1913, 1919, 1920, 1922, 1924)

Dziecko I – Sylwia Jutkiewicz (1901, 1907, 1908, 1909), Janina Janiczówna (1905, 1913), Halina Kacicka (1919, 1920, 1922), Karolina Lubieńska (1922, 1924)

Dziecko II – Helena Czechowska (1901), Jadwiga Hańska (1920, 1922), Maria Bednarska (1922, 1924)

Dziecko III – [Bronisława Janikowska] (1901), Zofia Braunówna (1913), xxx (1920, 1922)

Służąca – Bronisława Janikowska (1919, 1920, 1922), Zofia Zarucka (1924)

Archanioł – Ferdynand Sarnowski (1901), Józef Węgrzyn (1905), Janusz Nowacki (1912, 1913, 1919, 1920), Roman Niewiarowicz (1922), Alfred Szymański (1924)

Zan – Wojciech Brydziński (1901), Jerzy Leszczyński (1905), Stanisław Boroński (1912), Stanisław Dąbrowski (1913), Stanisław Grolicki (1919), Eugeniusz Solarski (1920), Tadeusz Białoszczyński (1922), Roman Zawistowski (1924)

Sobolewski – Włodzimierz Sobiesław (1901, 1905), Marcin Rydzewski (1908, 1909), Edmund Weychert (1911), Zygmunt Nowakowski (1912, 1913), Władysław Krasnowiecki (1919, 1920, 1922), Tadeusz Białkowski (1924)

Adolf – Rudolf Segeny (1901), Stanisław Stanisławski (1905, 1913), Włodzisław Ziemiński (1919), Tadeusz Bracki (1920), Jan Dobiesław (1922, 1924)

Feliks – Grzegorz Senowski (1901, 1906, 1907, 1908, 1909, 1911, 1912, 1913, 1919, 1920, 1922, 1924), Leśniowski (1905)

Jankowski – Gustaw Rasiński (1901), Wirski (wł. Edmund Weychert) (1905), Józef Bogdański (1906), Włodzimierz Miarczyński (1907, 1908), Stanisław Jarszewski (1909, 1911, 1912), Górski (1913) Stanisław Kustowski (1919, 1920, 1922, 1924), Ryszard Sיעiński (1922)

Frejend – Bolesław Zawierski (1901, 1905), Włodzimierz Kosiński (1906, 1907), Tadeusz Rojewski (1908, 1909), Zygmunt Noskowski (1911, 1912, 1913), Kazimierz Brandt (1920, 1922, 1924)

Ks. Lwowicz – Juliusz Jejde (1901, 1905), Kazimierz Brandt (1908-1912), Jan Kochanowicz (1913), Ryszard Wasilewski (1919, 1920), Waław Malinowski (1922), Tadeusz Burnatowicz (1922, 1924)

Jacek – Zygmunt Łukawski (1901), Julian Strycharski (1905), Alfons Fortwil (1906), Władysław Grabowski (1907), Antoni Różycki (1908, 1909), Zygmunt Nowakowski (1911), Józef Relidzyński (1912), Roman Tański (1913), Henryk Modrzewski (1919, 1920, 1922), Tadeusz Białkowski (1922)

Jakub – Julian Strycharski (1901), Leonard Bończa (1905), Józef Nowicki (1906-1912, 1913), Adam Bystrzyński (1919), Tadeusz Białkowski (1920, 1922), Henryk Modrzewski (1922, 1924)

Żegota – Hipolit Wójcicki (1901, 1905, 1913), Tadeusz Neuman (1913), Jan Guttner (1919, 1920, 1922), Stanisław Grolicki (1922) Kazimierz Knobelsdorf (1924)

Kapral – Leon Stępowski (1901, 1905), Józef Trzywdar (1912, 1913), Włodzimierz Miarczyński (1919, 1920, 1922, 1924)

Ks. Piotr – Józef Sosnowski (1901, 1905, 1912, 1919, 1920, 1922), Marian Andruszewski (1906, 1907), Edmund Rygier (1912), Waław Nowakowski (1913), Artur Socha (1924)

Diabeł I – Adolf Walewski (1901, 1905), Leon Stępowski (1906, 1907, 1908, 1909, 1911, 1913), Henryk Schmidt (1912), Stanisław Grolicki (1922), Józef Łubiakowski (1924)

Diabeł II – Julian Strycharski (1901), Leon Stępowski (1905), Konstanty Prosznowski (1906), Tadeusz Gorzkowski (1908-1912), Józef Orwid (1913), Tadeusz Białoszczyński (1922), Konstanty Pągowski (1924)

Senator – Józef Kotarbiński (1901), Aleksander Zelwerowicz (1905), Stanisław Stanisławski (1907), Sobiesław Bystrzyński (1908, 1909), Antoni Siemaszko (1911, 1913), Leonard Bończa (1912), Marian Jednowski (1919, 1920, 1922, 1924), Artur Kwiatkowski (1922)

Doktor – Michał Przybyłowicz (1901), Franciszek Frączkowski (1905), Leonard Bończa (1906, 1907, 1908, 1911, 1913), Aleksander Bogusiński (1912), Antoni Siemaszko (1909), Julian Dobrzański (1919, 1920), Tomasz Działosz (1922), Leopold Zbucki (1922), Józef Leliwa (1924)

Pelikan – Antoni Bednarczyk (1901), Bolesław Puchalski (1905, 1913, 1919, 1920, 1922, 1924)

Bajkow – Aleksander Zelwerowicz (1901), Kamil Preisner (1905), Maksymilian Węgrzyn (1906, 1907), Józef Mielnicki (1911), Józef Nowicki (1912, 1913), Ryszard Wasilewski (1908, 1909, 1919, 1920), Czesław Kaden (1922), Jan Dobiesław (1922, 1924)

Sekretarz – Władysław Janczewski (wł. Władysław Ryszkowski) (1901), Stanisław Bronicz (1905), Leon Czechowski (1906-1909), Stanisław Jarniński (1911), Marian Brokowski (1912), Ludwik [?] Ruskowski (1913), Stanisław Kustowski (1919, 1920, 1922, 1924)

Lokaj I – Rudolf Segeny (1901), Sieniawski (1905), Wiktor Bojnarowski (1906-1909), Zygmunt Nowakowski (1911, 1912, 1913), Władysław Krasnowiecki (1919, 1920, 1922), Józef Łubiakowski (1924)

Lokaj II – Juliusz Jejde (1901, 1905), Kazimierz Brandt (1908-1912 Tadeusz Neuman (1913), xxx (1920, 1922), Konstanty Pągowski (1924)

Pani Rollison – Ludwika Senowska (1901), Helena Arkawin (1905), Stanisława Wysocka (1909), Faustyna Krysińska (1911), Ada Kosmowska (1912, 1913, 1919, 1920, 1922, 1924), Róża Łuszczkiewicz (1913)

Kmitowa – Bronisława Wolska (1901, 1905), Józefa Modzelewska (1912, 1911, 1913, 1919, 1922), Zofia Ordyńska (1920), Zuzanna Zalewska (1924)

Panna – Bronisława Jeremi (1901, 1905), Helena Góraska (1908, 1909, 1911, 1912, 1913, 1919), Irena Lityńska (1920), Jadwiga Kossocka (1922), Jadwiga Zaklicka (1924)

Księżna – Helena Góraska (1901, 1905)

Dama – Ada Kosmowska (1901)

Sowietnikowa – Józefa Wójcicka (1901), Józefa Modzelewska (1905)

Sowietnik – Grzegorz Senowski (1901), Leonard Bończa (1905)

Ich córka – Helena Theodorowicz (1901), Janowska (1905)

Gubernator – Julian Strycharski (1901), Marian Andruszewski (1905)

Gubernatorowa – Maria Sokolicz (1901, 1905)

Starosta – Hipolit Wójcicki (1901, 1905)

Justyn Pol – Henryk Wysocki (1901), Wirski (wł. Edmund Weyher) (1905)

Bestużew – Wolański, Adolf Walewski (1901), Stanisław Stanisławski (1905)

Pułkownik – Bolesław Puchalski (1901), Józef Nowicki (1905)

Registrator – Zygmunt Łukawski (1901), Juliusz Osterwa (1905)

Młody człowiek I – Bolesław Zawierski (1901, 1905), Tadeusz Burnatowicz (1924)

Młody człowiek II – Adolf Walewski (1901), Jerzy Leszczyński (1905)

Dama I – Helena Łazarewicz (1901, 1905)

Dama II – Helena Sulima (1905)

Oficer – Gustaw Rasiński

Dyrektor muzyki – Ignacy Rychter (1901), Leśniowski (1905), Grzegorz Senowski (1906, 1907, 1909, 1911, 1912, 1913, 1919, 1920, 1922, 1924), Stanisław Bryliński (1908)

Żołnierz – Juliusz Jejde (1901), Józef Bogdański (1905), Włodzimierz Miarczyński (1908, 1909, 1911, 1912, 1913), Henryk Modrzewski (1919, 1920, 1922, 1924)

g) Identyfikacja ingerencji (autorzy ingerencji, rodzaj – np. suflerskie, reżyserskie, inspicjenta): egzemplarz suflersko-inspicjencyjny z dołączonym scenariuszem inspicjencyjnym

h) Opis powiązanych inscenizacji:

Wyspiański po raz pierwszy w historii sceny polskiej wystawił wszystkie części poematu dramatycznego Mickiewicza, ale też mocno je skrócił, zespolił, zwłaszcza w cz. III (redukcji

uległy m.in. postaci złych i dobrych duchów nawiedzających Konrada). Powstał w ten sposób integralny i oryginalny tekst inscenizacji. Ramę widowiska stanowiły sceny na cmentarzu: obrzęd i atmosfera Dziadów narzucały znaczenie całemu przedstawieniu. Do prapremiery przygotowano nowe dekoracje: cmentarza i wnętrza kościoła, a zmyślnie wykorzystano stare: np. izbę z *Wesela* przerobioną na dom Księdza.

Spektakl był znakomicie obsadzony we wszystkich rolach – pierwszym odtwórcą Konrada był znany z wyczucia słowa poetyckiego Andrzej Mielewski; dyrektor Józef Kotarbiński objął rolę Senatora Nowosilcowa. Adolf Walewski pomagający Wyspiańskiemu jako reżyser „techniczny” objął przy okazji aż 4 drobne role: Ptaka, Diabła, Bestużewa i Młodzieńca. Sposób rozumienia scenicznego arcydzieła Mickiewicza, zaproponowany przez Wyspiańskiego, był wyjątkowo żywotny, aż do lat 20. XX wieku tak właśnie grano w Krakowie *Dziady*. „Kanoniczny” układ inscenizacyjny reżyserowali coraz to inni artyści, zwykle aktorzy pamiętający prapremię, a wznawianie utworu na przełomie X i XI należało do krakowskiej tradycji.

i) Uwagi: do egzemplarza dołączono scenariusz inspicjencki oraz dwa afisze (1919, 1922)

Na końcu egzemplarza kalendarium przedstawień z lat 1901-1919, sporządzone w 1901-1902 przez suflera Juliana Zdanowskiego, w latach następnych przez suflera Józefa Borsuka; 28 VIII 1906 sufler Borsuk odnotował występ gościnny Andrzeja Mielewskiego w roli Gustawa-Konrada; przy każdym obrazie 2-4 obsady z lat 1905-1924 wpisane przez kolejnych reżyserów;

Korekta błędów kopisty dokonana niebieską kredką przez suflera, skróty i wykreślenia tekstu, znaki i wpisy suflersko-inspicjenckie; dialogi francuskie z 6 obrazu nadpisane w transkrypcji fonetycznej (przez suflera lub reżysera); część skrótów dotyczy występów Tadeusza Brackiego w roli Gustawa Konrada.

Opracowanie: Dorota Jarzabek-Wasyl

Opis merytoryczny do egzemplarza teatralnego zdigitalizowanego w ramach projektu digitalizacyjnego Cyfrowe Arcydzieła Teatru im. Juliusza Słowackiego w Krakowie ("CATS") - etap I, ***Dofinansowanego ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury w ramach zadania KULTURA CYFROWA 2021.***